

Таким чином, можна говорити про міцний зв'язок між модою та молодіжними субкультурами, який виражається у тому, що субкультури створюють власну моду, водночас, впливаючи на розвиток моди в цілому.

Бібліографічний список

1. Головатий М. Ф. Державна молодіжна політика як феномен суспільного розвитку і нова парадигма державотворення у країнах перехідного стану [Електронний ресурс] / М. Ф. Головатий. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=8&n=23&c=258>.

Статья посвящена определению сущности и особенностей функционирования молодежных субкультур в современном мире. Исследуются понятия «молодежь», «молодежная субкультура», анализируются процессы социальной дифференциации и влияние моды на процессы идентификации представителей молодежных субкультур.

This article is devoted to the determination of the nature and the functioning of youth subcultures in the modern world. We study the concept of «youth», «subculture», analyzes the processes of social differentiation and the influence of fashion on the process of identification of representatives of youth subcultures.

Стаття надійшла до редколегії 05.02.2013

УДК 32.019.5.001.33

Руженко Л. М., НУ «ОЮА»

СУТНІСТЬ ТА ПІДСТАВИ КЛАСИФІКАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Громадська думка виступає дзеркалом суспільно-політичних процесів, індикатором сприйняття громадськістю діяльності владних та політичних діячів. Для громадської думки характерний стан «плинності»; нестабільність являється її головною характеристикою.

Актуальність дослідження сутності та підстав класифікації громадської думки зумовлена її важливістю та значимістю громадської думки механізмів її формування в умовах демократичного політичного режиму обумовлена важливістю громадської думки у взаємодії влади та суспільства, значимістю у процесі державного управління, виборчих кампаніях. Громадська думка – явище досить умовне,

оскільки об'єктивно вона не є певною сумою точок зору відповідної кількості людей. Люди по-різному розуміють сутність тих чи інших політичних явищ, подій, вкладають у них своє бачення, відповідно їх ідентифікуючи.

Феномен «громадської думки» глибоко проаналізували А. Л. Лоуелл («Громадська думка і народний уряд»), У. Ліпман («Громадська думка»), інші вчені. А. Л. Лоуелл вважав, що громадська думка є базисною структурою поглядів, у цілому прийнятою і сприйнятою певною спільнотою, доводив, що у суспільстві, де існують принципові розбіжності думок, не може бути громадської думки, ні народного уряду. У. Ліпман вважав громадська думка комплексом стереотипів, у межах яких і керуючись якими люди діють в окремих групах. На думку Б. А. Грушина, громадська думка є не що інше як «суспільна свідомість зі зламаними всередині нього перегородками». Розробивши концепцію масової свідомості, він визначав громадську думку як плуралістичне утворення, що характеризується масовістю і тому, це є «стан масової свідомості, укладає в собі відношення (приховане або явне) різних груп людей до подій і фактів соціальної дійсності».

На думку Е. Ноель-Нойман: «Змістом громадської думки є всі суспільно важливі питання, питання громадського буття; носії громадської думки – це люди, що готові і здатні з усією відповідальністю висловитися по суспільно значимих питаннях і здійснювати критику і контроль уряду знизу; форми громадської думки – це такі думки які висловлюються публічно і опубліковані в засобах масової інформації» [5, с. 101].

Тому у більш загальному контексті громадську думку слід розглядати як комплексну категорію: по – перше як один із проявів масової суспільно – політичної свідомості, що відображає ставлення народу чи певної його частини до влади; по-друге як історично обумовлений і змінений стан громадської свідомості великих груп людей; по-третє як сукупну, особистісну позицію, точку зору певної структурно – означеної спільності людей на конкретні події, проблеми, рішення державних, політичних, суспільних інституцій.

Громадська думка – це такий стан суспільної свідомості, який виражається публічно і впливає на функціонування суспільства, його політичної системи. Саме можливість голосно, і публічно висловитися, з приводу проблемних питань суспільного життя та вплив цієї висловленої думки на розвиток суспільно-політичних відносин відображає суть громадської думки як особливого соціального інституту.

Структура громадської думки включає три компоненти з поміж яких: раціональний, емоційний і вольовий. Раціональний

(пізнавальний, інтелектуальний) компонент – це знання людей про події, явища, факти, які є об'єктом суспільної уваги. Багато в чому залежить від рівня освіченості, інформованості суб'єкта. Емоційний компонент тісно пов'язаний з раціональним. Це настрої, почуття, що утворюються з приводу об'єкта громадської думки. За співвідношенням раціонального та емоційного компонентів в громадській думці можна говорити про можливість маніпуляції. Переважання емоційної складової робить громадську думку більш доступним для психологічного тиску. Результатом взаємодії цих двох компонентів (відносяться до духовної частини феномена) є соціальна оцінка. Але громадська думка не тільки оцінка, а й практична діяльність по задоволенню потреб та інтересів. Тому третьою складовою буде вольовий компонент, тобто певні дії суб'єктів громадської думки. Всі ці компоненти взаємопов'язані і доповнюють один одного, наділяючи громадську думку якістю специфічної духовно практичної цілісності.

Ознаки громадянської думки можна охарактеризувати наступним чином:

1. це не сума окремих думок, своєрідне концентроване вираження колективного розуму суспільства, класу і т.д.;
2. це постійний прояв стійких інтересів;
3. це специфічне оціночне судження;
4. громадська думка не зводиться тільки до раціональних суджень або оцінок, а являє собою єдність раціонального, емоційного та чуттєвого чинників;
5. вона є соціальним інститутом, який виконує різноманітні функції (контролюючу, критичну, оціночну, нормотворчу, директивну та ін) [3, с. 29].

Класифікація громадської думки слід диференціювати за окремими ознаками серед яких: об'єкт відносин, суб'єкт відносин, тип оцінки, ступінь істинності, ступінь зрілості, характер змін, масштаб, соціальна спрямованість, роль суспільних перетворень, характер.

Відповідно до об'єкту відносин виділяють такі види громадської думки:

- економічна думка – відображення людьми економічних процесів;
- політичне думка – відображення політичного життя суспільства;
- соціальне думка – відображення соціальної сфери суспільства.

Згідно зі суб'єктом відносин виділяють такі види громадської думки:

- релігійні групи – формування соціальної оцінки з позицій релігійних вірувань;

- соціальні групи - формування соціальної оцінки з позицій соціального статусу, приналежності до соціальних груп;
- професійні групи - формування соціальної оцінки з позицій належності до професійної групи;
- регіональні групи - формування соціальної оцінки з позицій з позиції регіону проживання;
- елітарні групи - формування соціальної оцінки з позицій належності до еліти (культурної, адміністративної і т.д.);
- національні групи - формування соціальної оцінки з позицій належності національної групи;
- статеві групи - формування соціальної оцінки з позицій «гендеру» ;
- вікові групи - формування соціальної оцінки з позицій соціального віку.

За критерієм оцінки виокремлюються такі види громадської думки:

- позитивна думка - схвалюється, підтримується;
- негативна думка - заперечлива, не підтримується;
- нейтральна думка - відрізняється нейтральністю.

За ступенем зрілості виділяють такі види громадської поведінки:

- зріла думка, яка має структурну завершеність і функціональну зрілість;
- незріла думка, яка перебуває в процесі становлення.

За критерієм істинності диференціюють такі види громадської думки:

- істина думка, яка ґрунтується на доказовій істині;
- спірна думка, яке ґрунтується на бездоказовій підставі;
- помилкова думка, яка є недостовірною.

Відповідно до характеру змін виділяються такі види громадської думки:

- стабільна думка це думка, яка зберігається на тривалих етапах;
- швидкозмінна думка - це думка, яка швидко змінюється, суттєво не зачіпаючи інтереси людей;
- еволюційна думка, яка передбачає домінування ідей поступового стабільного розвитку;
- революційна думка, яка передбачає домінування ідей радикальної трансформації.

За масштабом : домінуюча думка - думка якої дотримуються більшість та локальна думка - думка, якої дотримуються меншість.

За соціальною спрямованістю виділяють:

- прогресивна думка - це думка, яка орієнтована на нове поновлення;

– консервативна думка, що містить в собі ідеї стабільності, використання досвіду минулого і т.д.;

– реакційна думка, акцентування на утопічність.

Відповідно до ролі суспільних перетворень виділяють такі види громадської думки : конструктивна думка, орієнтована на зміни, та вдосконалення, або деструктивна думка, спрямована на руйнування, конфлікт і т.д.

За характером існують такі види громадської думки: оціночна думка – думка з переважанням раціональних оціночних суджень та емоційна думка – думка з переважанням чуттєвих ірраціональних компонентів [1, с. 129].

Для громадської думки характерний стан «плинності»; нестабільність являється її головною основоположною характеристикою. Громадська думка сама по собі перетворилася в ефективний інструмент досягнення цілі [2, с. 42]. За допомогою інформації, яка доводиться по засобам комунікації здійснюється вплив на свідомість і психіку людей. Сучасні технології інформаційного впливу дозволяють дезорієнтувати людини в подіях, що відбуваються, управляти його поведінкою і вчинками непомітно для нього самого. Вони дозволяють керувати не тільки окремими особистостями, але і соціальними групами (формальними і неформальними), державними інститутами і цілими державами. Використання ЗМІ для політичного маніпулювання сьогодні становить найбільшу небезпеку для громадян і демократичного державного ладу.

На думку Г. Тарда: «завдяки вдосконаленим засобам пересування та миттєвої передачі думки на будь-які відстані, дало можливість надати публіці, різного роду безмежне поширення, до якого вона так здатна, і яке створює між нею і натовпом такий різкий контраст» [4, с. 7].

Один із відомих американських фахівців із публік рілейшнз соціальний психолог Хадлі Кентріл сформулював такі п'ятнадцять «законів громадської думки»:

1. Громадська думка надзвичайно чутлива до значних подій.

2. Незвичайні за своєю привабливою силою події здатні на певний час підштовхнути громадську думку від однієї крайності до іншої. Громадська думка не стабілізується доти, доки значення наслідків подій не стане зрозумілим.

3. Громадська думка, як правило, швидше формується під впливом подій, ніж слів – принаймні доти, доки усні заяви не набудуть значення «Події».

4. Усні заяви та словесні формулювання щодо курсу політики набувають максимального значення тоді, коли думка ще не сформу-

валася і люди чекають на їх певну інтерпретацію з боку джерела, що заслуговує довіри.

5. Громадська думка здебільшого не передбачає критичних ситуацій – вона лише реагує на них.

6. Із психологічної погляду, громадська думка в основному детермінована корисливими інтересами людей. Події, слова або будь-які інші стимули впливають на думку лише остільки очевидним є їх зв'язок із корисливим інтересом.

7. Громадська думка не перебуватиме тривалий час у збудженому стані доти, доки люди не відчують, що зачіпаються їхні власні інтереси, або доки думка, збуджена словами, не дістане підтвердження розвитком подій.

8. Оскільки зачіпаються корисливі інтереси людей, громадську думку дуже нелегко змінити.

9. Коли зачіпаються корисливі інтереси, у демократичному суспільстві ймовірно очікувати з боку громадської думки випередження практичних дій офіційних органів.

10. Коли думка поділяється незначною більшістю людей або коли думка ще істотно не структурована, доконаний факт може змінити громадську думку на користь його схвалення.

11. У критичних ситуаціях люди стають прискіпливішими при оцінці компетентності свого керівництва: якщо вони йому довіряють, то готові надати йому більші, ніж звичайно, повноваження; якщо вони відмовляють йому в довірі, то стають менш толерантними.

12. Люди менше чинять опір рішучим заходам, до яких вдаються керівники, якщо вони відчують, що певною мірою беруть участь у прийнятті рішень.

13. Люди мають набагато більше думок і з більшою готовністю їх висловлюють із приводу цілей, що висувуються, ніж методів, необхідних для досягнення цих цілей.

14. Громадська думка, як і особиста думка, має емоційне забарвлення. Якщо громадська думка ґрунтується головним чином на емоціях, то вона готова до особливо різких змін під впливом подій.

15. Взагалі, якщо люди демократичного суспільства мають можливість дістати знання й користуються широким доступом до інформації, громадська думка має тверезий, здоровий глузд [див. детал.: 6].

Отже, підсумовуючи вище наведене громадянську думку можна визначати як спосіб прояву суспільної свідомості, вираженої в думках, рекомендаціях, вимогах. Громадська думка, як правило, є усвідомленням населенням соціально-економічних проблем життя які необхідно вирішувати. Іноді вона виникає в результаті вислову

думок з найгостріших соціальних або економічних проблемах. Вона може підтримувати або засуджувати соціально-економічні заходи, що проводяться.

Громадська думка формується не лише на підставі життєвого досвіду, але може складатися під цілеспрямованою дією на населення різних організацій, установ, політичних партій. Значення громадської думки визначається соціальною структурою держави, рівнем розвитку економіки, політичної і загальної культури населення. Громадська думка є ефективним інструментом проведення соціальної політики. При формуванні громадської думки необхідно враховувати інтереси як суспільства в цілому, так і інтереси окремих класів, соціальних, демографічних груп, трудових колективів і окремих осіб.

Громадська думка частіше всього – продукт колективної свідомості, проте не кожна колективна думка буває суспільною. Думка групи людей, що виявилися випадково разом, не може претендувати на громадську думку. Її вивчення виступає, мабуть, однієї з найважливіших і складних задач соціальної статистики. Тут основне – виділення актуальних проблем, що мають важливе значення в житті народу або окремих соціальних груп. Громадська думка часто служить базою для вироблення рішення значних соціальних або народногосподарських проблем, проблем управління.

На мою думку попри існування різних поглядів, подекуди діаметрально протилежних, на сутність громадської думки та її вплив на політичну систему та її інститути громадська думка як феномен масової свідомості виникла, формувалася і розвивалася разом з розвитком суспільства. Вона була і є віддзеркаленням того, що відбувалося у суспільстві, його проявів, нововведень і взагалі розвитку суспільства. Вона є невід'ємною часткою всього цивілізованого населення, її значення важко переоцінити.

Бібліографічний список

1. Наружний Д. Ю. Політичні технології та їх роль у формуванні громадської думки / Д. Ю. Наружний // Грані. – 2004. – № 2. – С.128-134.
2. Благовещенский Н. Ю. Структура громадської політичної свідомості / Н. Ю. Благовещенский // Суспільні науки і сучасність. – 2005. – № 2. – С.40-58
3. Попов Д. Г. Прогнозування поведінки людей шляхом впливу на громадську думку / Д. Г. Попов // Юридична психологія. – 2009. – № 3. – С.29-33.
4. Габриэль де Тард. Общественное мнение и толпа / Габриэль де Тард. – Институт психологии РАН, Издательство «КСП+», 1999 г. – 414 с.

5. Ноэль-Нойман Э. Общественное мнение. Открытие спирали молчания / Э. Ноэль-Нойман. – М. : Прогрес-Академия, 1996. – С. 101.
6. Королько В. Основи Паблік рилейшнз. Наукові основи, методика, практика [Електронний ресурс] / В. Королько. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Gurn/korol/

Общественное мнение выступает зеркалом общественно-политических процессов, индикатор восприятия общественностью деятельности властных и политических деятелей. Для общественного мнения характерно состояние «текучести»; нестабильность является ее главной основополагающей характеристикой.

Public opinion is the mirror of social and political processes, public perception indicator of government and politicians. For public opinion characterized the state of «stress»; instability is its main underlying characteristic.

Стаття надійшла до редколегії 05.02.2013

УДК 32.019.51: 007

Короход Я. Д., НУ «ОЮА»

ИНФОРМАЦИОННО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЙНЫ – ОРУЖИЕ XXI ВЕКА

В статье выделяются основные подходы к определению содержания понятия «информационно-психологическая война», в контексте современного научного дискурса. Рассматривается специфика эффективного вида оружия XXI века – информационно-психологического. Исследуется значение и роль информационно-психологического влияния как специфического вектора развития национальной и международной политики.

«Теперь история не происходит по своему капризу, стихийно. Она теперь делается сознательно, можно сказать – по заказу сильных мира сего».

А. Зиновьев

Каждый день приносит все новые и новые известия об активном использовании инструментария психологических или информационных операций. Это связано со все большей зависимостью современного общества от информационных потоков, тем самым возникают новые типы зависимостей, новые типы возможностей влияния на все большие объемы аудиторий.